

บทที่ 4

สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม

จากการศึกษากระบวนการก่อตัวของวาทกรรมสิทธิมนุษยชน (human rights discursive formation) ในบทที่ผ่านมา ทำให้เราทราบว่า สิทธิของปัจเจกชนในนามของสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมืองนั้น มีโครงสร้างหรือกฎเกณฑ์หลายประการที่อนุญาตให้ความรู้ชนิดนี้ถูกผลิตซ้ำ และหมุนเวียนในสังคมจนกลายเป็นรากฐานทางอุดมการณ์ทางการเมือง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศมหาอำนาจที่ปกครองในระบอบทุนนิยมเสรี ทฤษฎีที่รับรองรับความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งของสิทธิปัจเจกชนในระยะแรก ไม่ว่าจะ เป็น ทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ การกลับด้านความหมายและขอบเขตของอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในทางการเมืองการปกครองให้อยู่ในมือของประชาชน หรือการเลือกอธิบายประวัติศาสตร์การต่อสู้, การปฏิบัติให้มีความสอดคล้องหรือเป็นไปในทางที่สนับสนุน "สิทธิธรรมชาติอันพรากโอนไม่ได้ของมนุษย์" (inalienable rights of man) นั้น เมื่อผสมผสานเข้ากับกระแสการเคลื่อนไหวของมวลชนในช่วงเวลานั้น ได้ทำให้ความหมายของสิทธิในศตวรรษที่สิบแปดมีลักษณะ 'มุ่งถอนรากถอนโคน/ล้มล้าง/ทำลายระเบียบความสัมพันธ์แบบอภิสิทธิ์ชนอันเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการสะสมทุนของปัจเจกบุคคล และเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ของสังคมโดยรวมขนานใหญ่ โดยไม่มีการประนีประนอม' (radical and revolutionary)

อย่างไรก็ตามคุณลักษณะดังกล่าวของสิทธิได้ถูกบิดเบือนไปอีกครั้งหนึ่ง โดย "อำนาจ" อำนาจในครั้งนี้อาจพิจารณาได้ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมคือ ศึกษาว่าใครคือผู้กุม/ผู้ใช้อำนาจ และในลักษณะที่เป็นนามธรรมหรือยุทธศาสตร์ในการสร้างความชอบธรรมให้กับอุดมการณ์, หรือความรู้ชนิดใดชนิดหนึ่ง เมื่อเป้าหมายของอำนาจคือการครอบงำ, ความต้องการเป็นหนึ่ง ไม่ปรารถนาการลดทอน แบ่งแยก การปฏิบัติการเพื่อเถลิงอำนาจจึงได้ออกมาในรูปของการสร้างและปรับเปลี่ยนความถูกต้องของขอบเขตและจุดประสงค์แห่งการอ้างสิทธิเสียใหม่ ดังที่เราทราบกันดีว่าในศตวรรษที่สิบแปดนั้น สิทธิธรรมชาติทั้งหลายได้เคยเป็นอาวุธที่ทรงพลังที่สุดในการปลุกกระดมพลังการต่อสู้ของชนชั้นนายทุนเพื่อปลดปล่อยกระบวนการสะสมทุนให้หลุดออกจากข้อจำกัดของแบบแผนสังคมแบบเดิม แต่ในเวลาต่อมาเมื่อกระบวนการสะสมทรัพย์สินส่วนบุคคลได้ลงหลักปักฐานอย่างมั่นคง และมีแนวโน้มที่จะทำให้ทุนมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีการสิ้นสุดแล้ว สิทธิธรรมชาติดังกล่าวกลับกลายเป็นเพียงเครื่องมือในการปกป้องผลประโยชน์ของนายทุนที่ไม่ต้องการเห็นอุปสรรคขัดขวางการเติบโตของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในยุโรปเมื่อต้นศตวรรษที่ 19 คือหลักฐานที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีถึงคำกล่าวข้างต้น เมื่อการเคลื่อนไหวของคนงานหรือชนชั้นผู้

ใช้แรงงานที่เรียกร้องความชอบธรรมทางเศรษฐกิจและสังคมได้ก่อให้เกิดมิติใหม่ในการตีความความหมายของสิทธิเสรีภาพอันเป็นไปในทางลิดรอนผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอำนาจหรือกลุ่มชนชั้นนายทุน สิทธิธรรมชาติได้กลายเป็นเพียงข้ออ้างหนึ่งที่ใช้ต่อต้านและป้องกันการลุกฮือของคนงาน กีดกันไม่ให้แรงงานได้รวมตัวกันเป็นสหภาพ (ดังเช่นในกรณีที่ศาลสหรัฐได้อ้างถึงสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญาเพื่อโจมตีและทำลายกฎหมายและการรวมตัวกันเป็นสหภาพของแรงงาน) การแข่งขันความถูกต้องระหว่าง "สิทธิทางการเมืองของพลเมือง" และ "สิทธิทางเศรษฐกิจของคนงาน" ยิ่งดำเนินไปนานเท่าไร ก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งระหว่าง "ทุน" และ "แรงงาน" ที่เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น กระทั่งศตวรรษที่ยี่สิบสิทธิธรรมชาติก็ถูกลดขอบเขตให้เหลือเพียง "กรรมสิทธิในทรัพย์สิน" และไม่ได้หลงเหลือคุณลักษณะของ "ความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลง การแสวงหาเสรีภาพและการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมกันของพลเมือง" อีกต่อไป

ประเด็นเรื่องกรรมสิทธิในทรัพย์สินนี้ได้กลายเป็นความขัดแย้งที่สำคัญอย่างยิ่งระหว่างผู้สนับสนุนสิทธิของพลเมืองหรือสิทธิธรรมชาติ และผู้สนับสนุนสิทธิทางเศรษฐกิจหรือสิทธิของผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะเมื่อสิทธิทั้งสองประเภทถูกยึดโยงเข้ากับอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันระหว่างฝ่ายเสรีนิยมและฝ่ายสังคมนิยม

ในขณะที่ผู้สนับสนุนกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ประเทศทุนนิยมเสรีกล่าวว่าสิทธิในทรัพย์สินนั้นเป็นเงื่อนไขประการแรกในการที่จะใช้ประโยชน์จากสิทธิชนิดอื่นๆต่อไป ฝ่ายที่สนับสนุนกรรมสิทธิ์ส่วนรวมหรือประเทศสังคมนิยมก็ได้กลับไประบุว่า ผู้ที่กล่าวเช่นนี้คือ พวกนายทุนที่ได้รับผลประโยชน์จากการได้รับสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล เนื่องจากข้อความเป็นต้นนั้นมีนัยของการยกระดับให้สิทธิในทรัพย์สินกลายเป็นสิทธิที่สำคัญที่สุดในบรรดาสิทธิทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางการเมือง หรือสิทธิทางเศรษฐกิจ (ในระยะแรกหมายถึง สิทธิของคนงานเป็นหลัก) ฝ่ายสังคมนิยมจึงสรุปว่าสิทธิธรรมชาติที่ประเทศโลกเสรีเชื่อมั่นและศรัทธานั้น แท้จริงแล้วมีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงแคสิทธิในทรัพย์สินอันเป็นเพียงผลประโยชน์ส่วนตัวของชนชั้นเพียงชนชั้นเดียว โดยไม่คำนึงถึงความยุติธรรมหรือความมั่งคั่งของส่วนรวม (society/common people) เลยแม้แต่น้อย

4.1 คาร์ล มาร์กซ์กับบทวิพากษ์สิทธิของมนุษย์

เราทราบกันดีว่า ฝ่ายสังคมนิยมหรือนักวิชาการในยุคสงครามเย็นเรียกกันว่าประเทศแถบตะวันออก (ประกอบด้วย สหภาพโซเวียต จีนเป็นหลัก) นั้นได้รับอิทธิพลทางความคิดจากนักปรัชญาชาวเยอรมัน คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) และ เลนิน นักปฏิวัติชาวรัสเซีย เกี่ยวกับ สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (communist society) หรือสังคมที่เห็นควรให้ทุกคนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตร่วมกัน แต่ในรายละเอียดบางประการที่มาร์กซ์ได้กล่าวถึงสิทธิของมนุษย์ รวมถึงสิทธิของคนงานนั้นยังไม่

ค่อยทราบกันว่า ได้ถูกนำมาขยายความ,เลือกเน้นย้ำเฉพาะสาระที่ตนต้องการ ทั้งจากผู้ที่ต้องการได้ผลประโยชน์จากการอ้างและผู้ที่ต้องการโจมตีแนวคิดดังกล่าว จนทำให้ปัญหาระหว่างสิทธิทางการเมืองและสิทธิทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่เป็นเพียงความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์หรือปรัชญาแนวความคิดเท่าเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีเรื่องของการต่อสู้แข่งขันเพื่อชิงความเป็นใหญ่หรือเป็นเจ้าของเข้าครอบงำมาเกี่ยวข้องอย่างแยกกันไม่ออก

มาร์กซวิพากษ์วิจารณ์คำประกาศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รวมทั้งรัฐธรรมนูญฉบับสำคัญๆ ของประเทศฝรั่งเศสและอเมริกาโดยตีความความหมายของ เสรีภาพ สิทธิในทรัพย์สิน และความเท่าเทียมกันเสียใหม่ว่า เสรีภาพนั้นเป็นเพียงแค่ขอบเขตที่มนุษย์คนหนึ่งสามารถกระทำการใดๆก็ได้ หากไม่เป็นการทำร้ายผู้อื่น เมื่อเป็นเช่นนั้นมนุษย์ก็จะมองมนุษย์ด้วยกันเองเป็นเพียงแค่เขตจำกัดในการใช้เสรีภาพของตน (The limits within which each person can move without harming other)¹ ยิ่งเป็นเสรีภาพในการจัดการกับทรัพย์สินของตัวเองแล้วยิ่งทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัว ดำเนินการตามที่ตนพอใจโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นหรือคำนึงถึงสังคม²

มาร์กซเห็นว่าสิทธิทางการเมืองและสิทธิของพลเมืองที่อ้างว่าแสดงออกซึ่งเสรีภาพและความเท่าเทียมกันนั้น ยิ่งจะทำให้มนุษย์แยกห่างออกจากกัน แยกห่างออกจากสังคม แต่ละคนคับแคบและจ่อมจมอยู่กับผลประโยชน์ส่วนตัว³ นอกจากนี้การระบุให้สังคมทางการเมืองเป็นเพียงแค่เครื่องมือหรือหนทางในการปกป้องสิทธิของมนุษย์ ก็เท่ากับเป็นการประกาศว่าพื้นที่ที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันเป็นสังคมไม่สำคัญเท่ากับพื้นที่ที่มนุษย์จะใช้ชีวิตของตัวเองแยกออกไปต่างหาก เช่นนั้นคำว่าพลเมืองจึงมีความหมายเป็นเพียงผู้รับใช้มนุษย์ผู้เห็นแก่ตัว ในที่สุดสิทธิของมนุษย์ที่กล่าวอ้างกันว่าเป็นสิทธิของพลเมืองก็ไม่ใช่อะไรอื่น นอกจากสิทธิของชนชั้นนายทุน ผู้ซึ่งถูกขนานนามว่าเป็น “มนุษย์ที่จริงแท้และถูกต้อง”⁴

การที่มาร์กซได้วิจารณ์ลักษณะของสิทธิที่เกิดขึ้นในยุคก่อนหน้าไว้ในลักษณะของผลประโยชน์ทางชนชั้นเช่นนี้ ไม่ได้หมายความว่าเขาต้องการสร้างหลักการเหตุผลอย่างง่ายๆ เพียงเพื่อที่ว่าในทางกลับกันจะสามารถสร้างความชอบธรรมให้กับสิทธิของผู้ใช้แรงงานในการคัดค้าน

¹Karl Marx, "On the Jewish question," in *Karl Marx Early Writing*, Trans. by Rodney Livingstone and Gregor Benston.(London: Penguin Books,1975) p. 229. ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก หน้า 129. M(1)

²*ibid.*, p. 229-230. ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก หน้า 129. M(2)

³*ibid.*, p. 229. ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก หน้า 130. M(3)

⁴*ibid.*, p. 231. ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก หน้า 130. M(4)

เอาชนะกับสิทธิของชนชั้นนายทุน จริงอยู่ที่มาร์กซ์นั้นให้ความสำคัญกับชนชั้นผู้ใช้แรงงานอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากงานเขียนที่กล่าวไว้ว่า แรงงานนั้นเป็นปัจจัยสำคัญสูงสุด ซึ่งไม่ได้เป็นแต่เพียงต้นทุนหรือวัตถุดิบสำหรับคำนวณมูลค่าของสินค้า * หากแต่เป็นปัจจัยการผลิตที่แท้จริง เป็นปัจจัยที่สามารถขยาย เพิ่มพูน และเสริมสร้างการดำรงชีวิตของกรรมกรให้ดีขึ้นได้ ⁶ แต่สิ่งที่มาร์กซ์เห็นว่าสำคัญมากไปกว่านั้น ก็คือ การที่แรงงานสามารถร่วมกันกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งทุน และทุนนั้นมีใช้พลังอำนาจส่วนตัวเหมือนเช่นที่นายทุนทำการขูดรีดจากแรงงานในระบอบทุนนิยม หากแต่เป็นพลังอำนาจทางสังคมอย่างแท้จริง ⁷

การจะทำให้ทุนกลายเป็นพลังอำนาจของสังคมนั้นมีเพียงวิธีการเดียว นั่นก็คือ ยกเลิกระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแบบนายทุนหรือเอกชน (ตามทฤษฎีของมาร์กซ์ ถ้าหากว่าระบอบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลถูกล้มล้าง แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพแบบเก่าย่อมถูกทำลายลงไปด้วย เนื่องจากแนวคิดทางการเมืองทั้งหลายถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เมื่อใดที่วิธีการผลิต - mode of production-เปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตหรือกฎเกณฑ์ทางสังคมและการเมืองก็ย่อมถูกปรับเปลี่ยนไปให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน) ทำสังคมนำปราศจากชนชั้น หรือทำให้ทุกคนอยู่ในฐานะ

* ตรงนี้ต้องทำความเข้าใจก่อนว่า ราคาของสินค้าในระบบทุนนิยมนั้นไม่ได้คิดจากมูลค่าของการใช้แรงงานโดยตรง แต่ถูกกำหนดด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น ค่าเครื่องจักร ที่ดิน ทุน และแรงงาน สังเกตว่าในสังคมนิยมเช่นนี้ความเข้มข้นหรือปริมาณของแรงงานเป็นเพียงแค่ส่วนประกอบเล็กๆอันหนึ่ง ในการคิดมูลค่าสินค้าเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงแรงงานคือภาคการผลิตที่แท้จริงและจำเป็นสูงสุด แต่ในสังคมที่กรรมสิทธิ์เป็นของส่วนรวมนั้น แรงงานที่ลงแรงในการผลิตจะไม่ใช่แค่เพียงต้นทุน หรือวัตถุดิบที่ถูกตีค่าออกมาในรูปของราคาสินค้าอีกต่อไป แรงงานแต่ละคนจะกลายเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดในการผลิตและเป็นส่วนหนึ่งของแรงงานทั้งหมดรวมกัน เมื่อถึงตอนนี้ คำว่า "สินค้า" จะไม่มีความสำคัญใดๆอีก และการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายสินค้าโดยมีราคาเป็นตัวกำหนดดังเช่นที่กระทำกันในสังคมนิยมก็จะไม่จำเป็นเช่นกัน

Karl Marx, "Critique of the Gotha program," in *The First international and after Marx*, political writing volume 3, ed. David Fernbach. (London: Penguin Book, 1974) p.345. ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า 130. M(5)

⁵Karl Marx and Frederick Engels, "Manifesto of the communist party," in *The revolutions of 1848* (London: penguin Books, 1973) p.81 ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า 130. M(6)

⁶ *ibid.*, p.81.

ของผู้ที่ต้องทำงาน ออกแรงผลิตเช่นเดียวกัน และรวบรวมผลผลิตทุกส่วนที่เกิดจากการลงแรงนั้นไว้ เป็นของส่วนรวม

แม้ว่ามาร์กซ์จะไม่ได้เขียนถึงสิทธิมนุษยชนไว้โดยตรง แต่ถ้าสิทธิที่ว่านั้นหมายรวมถึง ผลประโยชน์ที่มนุษย์คนหนึ่งพึงมีพึงได้เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขแล้ว มาร์กซ์คงได้กล่าวไว้แล้ว มากมายหลายประการเช่นกัน เพียงแต่ว่าเงื่อนไขของการได้รับสิทธินั้นยังไม่เคยเกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเท่านั้น

ในสังคมแบบคอมมิวนิสต์ มาร์กซ์เห็นว่าผู้ผลิตแต่ละคนซึ่งได้หยิบยื่นผลผลิตในรูปของแรงงานให้แก่สังคม ย่อมได้คืนซึ่งผลผลิตในอีกรูปหนึ่งเสมอ นั่นคือ ปัจจัยการบริโภค โดยจะได้รับในปริมาณเท่ากับแรงงานที่เขาลงไป⁸ ทั้งนี้ผลผลิตส่วนรวมทั้งหมดในตอนแรกนั้นจะต้องถูกหักออกไปบางส่วน เพื่อเป็นการบริหารจัดการทั่วไป (the general costs of all administration) ค่าสวัสดิการทางสังคมต่างๆ เช่น การศึกษา บริการทางสาธารณสุข รวมถึงจัดแบ่งเป็นกองทุนสำหรับบุคคลที่ไม่สามารถทำงานได้ หรือกองทุนบรรเทาทุกข์ทั้งหลาย ก่อนที่จะจัดสรรให้แก่ปัจเจกชน

อย่างไรก็ตาม มาร์กซ์ไม่ได้ละเลยความจริงที่ว่า แม้จะกำหนดเวลาการทำงานให้เท่ากัน และจัดสรรส่วนแบ่งจากสังคมในปริมาณที่เท่ากัน ก็ย่อมจะต้องมีผู้ที่มีโอกาสได้รับส่วนแบ่งจากสังคมมากกว่าอีกคนหนึ่งอยู่ดี (เช่น ในกรณีที่ใช้แรงงานที่แต่งงาน มีครอบครัวแล้ว ส่วนแบ่งที่ได้มานั้นต้องปันไปให้บุตรและคู่ครองด้วย) แต่มาร์กซ์พยายามจะชี้ให้เห็นว่าข้อบกพร่องเหล่านี้แม้จะยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในระยะแรกของการก่อตั้งสังคมคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อสังคมคอมมิวนิสต์อยู่ในระดับที่ก้าวหน้ามากขึ้น ด้วยเพราะแรงงานไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือในการประทังชีวิต แต่เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งรอดด้วยตัวของมันเอง และเมื่อปัจเจกชนทั้งหลายสามารถเพิ่มอำนาจทางการผลิต จนความมั่งคั่งของส่วนรวมได้เอ่อล้นไปทั่ว เมื่อนั้นสังคมทั้งหมดก็จะข้ามผ่านขอบเขตแคบๆ ของ สิทธิในความหมายที่กำหนดโดยนายทุน ทั้งการได้รับสิทธิผลประโยชน์ก็เป็นไปตามหลักการแห่งความจำเป็น ไม่ใช่หลักการที่ถือเอาการได้ผลประโยชน์ตามความสามารถ ตามสมรรถภาพทางร่างกาย หรือตามธรรมชาติอีกต่อไป⁹

ถึงตรงนั้นคงพอจะทำให้ทราบแล้วว่า การที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมหนึ่งๆ และได้รับอำนาจ หรือผลประโยชน์บางอย่างนั้น อาจไม่จำเป็นต้องเกิดจากการเรียกร้องหรือเอ่ยถึงสิทธิเลยแม้แต่น้อย ถ้าเพียงแต่จัดระเบียบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม กำหนดว่าใครควรทำอะไร อย่างไร ภายใต้เงื่อนไขใดก็อาจถือว่าสิทธิได้ถูกสถาปนาขึ้น อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็คือ

⁸ *Ibid.*, p.346. ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า 130. M(7)

⁹ *Ibid.*, p.347. ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า 131. M(8)

บรรดาผู้ที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดแบบสังคมนิยมต้องเคลื่อนไหวต่อสู้อย่างหนักกว่าจะได้มาซึ่งสิทธิของผู้ใช้แรงงาน สิทธิของผู้หญิงและเด็ก ในสังคมนิยมเสรีความขัดแย้งมักจะจบลงที่การพบกันครึ่งทางระหว่างนายทุนและผู้ใช้แรงงาน กล่าวคือ รัฐเข้ามาปรับบทตัวกลางสำคัญในการดูแลคุ้มครองแรงงาน รวมถึงให้สวัสดิการที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น การศึกษา และสุขอนามัยทั้งหลาย นอกเหนือไปจากการรณรงค์การกระทำอันเป็นทารุณทั้งหลายอันเป็นภารกิจที่ประชาชนได้เรียกร้องให้รัฐปฏิบัติตามเพื่อเคารพต่อสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง ส่วนประเทศที่เปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์แม้จะได้ทำการยกเลิกกรรมสิทธิ์เอกชน แต่ก็ไม่สามารถกระจายปัจจัยทางการผลิตให้อยู่ในมือของผู้ใช้แรงงานอันถือเป็นมวลชนส่วนใหญ่ของสังคมได้ เนื่องจากผู้บริหารประเทศในนามพรรคสังคมนิยมและพรรคพวกควบคุมปัจจัยการผลิตที่สำคัญดังกล่าวไว้เองทั้งหมด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือผู้มีอำนาจของพรรคตั้งตัวเป็นนายทุนเสียเอง ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าประเทศเหล่านั้น (เช่น จีนและโซเวียต) ได้ใช้ระบอบการปกครองตามลัทธิมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ ตรงกันข้ามกลายเป็นระบอบทุนนิยมโดยรัฐที่อาจจะทำการรัฐวิสาหกิจได้มากกว่าทุนนิยมโดยเอกชนด้วยซ้ำ

ความบกพร่องและข้อผิดพลาดที่อาจไม่ได้เกิดขึ้นในโลกแห่งทฤษฎีหรืออุดมการณ์ แต่เกิดขึ้นในโลกแห่งความจริงหรือการปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ทราบกันดีอยู่แล้ว หากพิจารณากันอย่างถ่วงถ่วงจะพบว่าการโจมตีกันและกันของฝ่ายทุนนิยมและสังคมนิยม ไม่ใช่การถกเถียงความขัดแย้งทางทฤษฎีโดยตรง (แม้ว่าในเนื้อหาของสาระของแนวคิดทั้งสองจะปรากฏออกมาในลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างยิ่ง กล่าวคือ ในขณะที่ฝ่ายทุนนิยมนั้นให้ความสำคัญกับ ผลประโยชน์ของปัจเจกชนนิยมสูงสุด ในรูปกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชน ฝ่ายสังคมนิยมกลับเน้นความเท่าเทียมกันของทุกคนในสังคมโดยรวมในรูปของการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกัน) แต่เป็นการต่อสู้ทางการเมืองหรือการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ (struggle of power) โดยใช้ "วาทกรรม" นัยนี้ก็คืออุดมการณ์ ความรู้และทฤษฎีที่สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งตนเป็นอาวุธ

4.2 การต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจในการแถลงความหมายสิทธิมนุษยชน

สำหรับเหตุผลที่ต้องขบเคี้ยวกันโดยใช้อุดมการณ์ หรือความรู้เรื่องสิทธิหรือสิทธิมนุษยชนนั้น เนื่องจากในด้านหนึ่ง "สิทธิธรรมชาติของปัจเจกชน" เป็นรากฐานของวัฒนธรรมทางความคิดแบบเสรีนิยม รวมถึงระบอบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่ก่อตัวขึ้นภายใต้บริบทสังคมของมหาอำนาจตะวันตก ในอีกด้านหนึ่ง สำหรับประเทศสังคมนิยมที่ต้องการล้มล้างระบอบทุนนิยม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำลายรากฐานเชิงอุดมการณ์ดังกล่าวให้หมดสิ้นพร้อมกันไปด้วย เมื่อมีความพยายามที่จะร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยสหประชาชาติ เราจึงได้เห็นการต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่

ที่ในการกำหนดความหมายและขอบเขตของสิทธิมนุษยชนทั้งฝ่ายเสรีนิยมและฝ่ายสังคมนิยมอย่างชัดเจน ทั้งยังได้แสดงให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ที่แต่ละฝ่ายใช้ในการสร้างความชอบธรรมให้แก่แนวคิดหรืออุดมการณ์ของตน หรือที่แต่ละฝ่ายใช้โจมตี ปิดกั้น บ่อนทำลายความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างครบถ้วน วิธีการเหล่านั้นเริ่มตั้งแต่ การทำให้แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิกลายเป็น “ประเด็น” หรือเป็นความจำเป็นร่วมกันของสังคมโลกหรือในระดับระหว่างประเทศ การระบุนายการของสิทธิขั้นพื้นฐาน (basic rights) การกำหนดว่าใครคือประธานหรือผู้ที่ควรพูด (subject) ในประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน และที่สำคัญอันจะเป็นเนื้อหาหลักในบทนี้ ก็คือ การแบ่งประเภทสิทธิมนุษยชน หรือทำให้สิทธิบางประเภทไม่มีสถานะแห่งสิทธิมนุษยชนที่แท้จริง ทั้งนี้เป้าหมายท้ายสุดของการต่อสู้หรือการใช้ยุทธศาสตร์ต่างจบลงที่ การครองความเป็นใหญ่หรือครองความเป็นเจ้า และสามารถเข้าถึงอำนาจในรูปของการผูกขาดความรู้ได้สำเร็จ

ความต้องการที่จะทำให้ลัทธิสิทธิมนุษยชนกลายเป็นอุดมการณ์ร่วมในระดับโลกนั้น เริ่มต้นอย่างเป็นทางการหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การป้องกันไม่ให้มนุษยชาติทั้งมวลต้องเผชิญกับภัยที่คุกคามความปลอดภัยทางชีวิตและทรัพย์สิน จากสงครามและทerroris ดังเช่นที่ฮิตเลอร์ได้กระทำต่อชาวยิวหรือประเทศที่ได้รับชัยชนะกระทำต่อเชลยผู้แพ้สงคราม ในขณะที่นั้นไม่ว่าประเทศที่เป็นเจ้าอาณานิคมทั้งหลายอย่างสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส หรือแม้กระทั่งประเทศที่มีแนวโน้มการปกครองแบบเผด็จการอย่างไร้เขตต่างก็เห็นพ้องต้องกันในการหลักการพื้นฐานข้างต้น อย่างไรก็ตามมีเพียงผู้นำของประเทศมหาอำนาจตะวันตกที่ใช้ระบอบปกครองแบบประชาธิปไตยรัฐสภา (democratic parliamentary system) เท่านั้น ที่ได้กล่าวสุนทรพจน์เพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยการหยิบยกเอาแนวคิดเรื่องกฎธรรมชาติ สิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขึ้นมาเอ่ยอ้างเสมือนหนึ่งเป็นรากฐานและสาระสำคัญของสิทธิมนุษยชน การผลักดันให้สิทธิมนุษยชนก้าวขึ้นสู่เวทีโลกในระยะเวลาต่อมานั้นเห็นได้อย่างชัดเจนว่าได้กลายเป็นภารกิจหลักของประเทศมหาอำนาจทุนนิยม (รวมทั้งประเทศในแถบลาตินอเมริกาที่ได้นำเอาหลักการการปกครองและการบริหารแบบตะวันตกเข้ามาปรับใช้) ที่หวังจะเป็นผู้นำในการดำเนินการตามหลักการที่ตนได้เคยให้ไว้ต่อหน้าประชาคมโลก

เมื่อกระบวนการจัดทำร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเริ่มต้นขึ้น ความขัดแย้งระหว่างค่ายเสรีนิยมและสังคมนิยมก็ปรากฏมากขึ้นเรื่อยๆ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จำเป็นต้องกล่าวถึงก็คือบริบททางการเมืองในขณะนั้นเป็นช่วงสงครามเย็น ในขณะเดียวกันก็เป็นช่วงเวลาที่เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกากำลังขยายตัวอย่างเต็มที่ ความพยายามที่จะปกป้องระบบเศรษฐกิจให้ดำเนินไปได้โดยไม่ต้องกังวลต่อปัญหาภัยสงครามหรือความมั่นคงระหว่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่ไม่เกินความคาดหมาย สภาวะการณ์เช่นนี้ได้กลับกลายเป็นภาวะของความปลอดภัยที่ไม่ปลอดภัย

(security dilemma)¹⁰ เนื่องจากภายหลังการคุกคามจากลัทธินาซีล้นสุดลง สหประชาชาติในฐานะผู้นำแห่งการพิทักษ์สันติภาพ (หรือในอีกนัยหนึ่งคือตัวแทนผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา) กลับต้องเผชิญกับศัตรูที่แท้จริงนั่นคือ สหโซเวียต (สหภาพโซเวียตก็ตระหนักว่าสหประชาชาติรวมทั้งประเทศตะวันตกทั้งหลายคือศัตรูเช่นกัน) การแบ่งกลุ่มขั้วของอำนาจระหว่างทั้งสองฝ่ายจึงเกิดขึ้นภายใต้พื้นที่ของสหประชาชาติ ซึ่งสถาปนาตัวเองให้เป็นผู้พูดที่มีความชอบธรรมที่สุดในการกล่าวถึง "สันติภาพและสิทธิมนุษยชน" แต่ในความเป็นจริงกลับเป็นพื้นที่ที่แต่ละขั้วอำนาจต่างใช้จับตาดูการเคลื่อนไหวทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติ และในขณะเดียวกันก็ใช้ตรวจสอบความจงรักภักดีของชาติพันธมิตรของตน การรวมตัวเป็นฝักฝ่ายจึงไม่ได้มีเป้าหมายอื่นใดนอกจากการตั้งตัวเป็นเจ้าของประเทศมหาอำนาจ โดยมีบริวารภายใต้การควบคุมเป็นดัชนีชี้วัดอำนาจ เพื่อทำการแข่งขันและแย่งชิงความเป็นใหญ่ในโลกเท่านั้น¹¹

เมื่อพิจารณาจากหลักการและเหตุผลที่กล่าวไปแล้ว ย่อมจะเข้าใจได้ว่าความขัดแย้งหลักระหว่างกระบวนการร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นก็คือความต้องการเข้าไปมีอำนาจในการกำหนดความหมายและขอบเขตของสิทธิมนุษยชนระหว่างฝ่ายทุนนิยมเสรี และฝ่ายสังคมนิยมเผด็จการ การที่คณะกรรมการจัดทำร่างปฏิญญาฯ (ส่วนใหญ่ประกอบด้วยตัวแทนจากประเทศมหาอำนาจตะวันตก ออสเตรเลีย ชิลี ฝรั่งเศส เลบานอน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต) คำว่าตะวันตกในที่นี้ไม่ได้พิจารณาในเชิงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์แต่ในเชิงวัฒนธรรมและระบบการเมืองการปกครอง) พยายามกำหนดความหมายและจัดรายการแห่งสิทธิมนุษยชนชั้นพื้นฐานโดยมีแนวโน้มที่จะอ้างอิงและถึงขั้นคัดลอกตามแบบฉบับ, หลักการดั้งเดิมที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีนิยม ดังจะเห็นได้จากคำประกาศของ J.P. Hendrick ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่วาทะนโยบายของอเมริกาควรจะต้อง "...ทำให้ปฏิญญาดังกล่าวเป็นสำเนาคัดลอกจากคำประกาศว่าด้วยสิทธิและคำประกาศอิสรภาพของชาวอเมริกัน"

* นั้นได้ถูกโจมตีจากฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นความพยายามที่จะส่งออกคุณค่าแนวความคิดและบรรทัด

¹⁰Marnia lazreg, "Human rights, state and ideology: An historical perspective," in *Human Rights: Cultural and Ideological perspectives*, ed. By Adamantia Pollis and Peter Schwab.(New York: Praeger,1979) p.37.

¹¹*ibid.*, p.38. U.S. orbit (such as Bolivia, Brazil, Chile, Columbia, the Philippines, Siam) United Kingdom orbit (India , Pakistan, Egypt) France orbit (Syria and Lebanon)

* J.P. Hendrick เป็นหนึ่งในบรรดาที่ปรึกษาส่วนตัวของ Elenor Roosevelt หนึ่งในคณะกรรมการร่างปฏิญญาสากลฯ จากสหรัฐอเมริกา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการร่าง

ฐานแบบตะวันตกให้ครอบคลุมทั่วโลก ยิ่งไปกว่านั้นคือวิธีการที่ชาติตะวันตกใช้ต่อต้านป้องกันการขยายอำนาจของชาติตะวันออก หรือนัยหนึ่งก็คือฝ่ายสังคมนิยม¹²

ความต้องการ ตอกย้ำ, เผยแพร่ และขยายแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการสิทธิเสรีภาพแบบปัจเจกชนนิยม (หรือ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง) อันได้ก่อกำเนิดและงอกงามขึ้นในประเทศมหาอำนาจหลักๆ ทั้งสามในขณะนั้น (สหรัฐฯ อังกฤษและฝรั่งเศส) ให้กลายเป็นลัทธิความเชื่อในระดับนานาชาตินั้นไม่เป็นที่น่าแปลกใจแต่อย่างใด ประการหนึ่งเนื่องจากก่อนหน้านั้นประเทศเสรีนิยมตะวันตกได้พยายามทำให้คำประกาศเกี่ยวกับสิทธิทั้งหลาย เช่น คำประกาศว่าด้วยสิทธิของมนุษย์ของฝรั่งเศส เป็นบรรทัดฐานทางด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยยุบรวมองค์กร สมาคมที่แสดงออกถึงความแตกต่างหลากหลาย เช่น สมาคมช่างฝีมือ หรือสถาบันที่รองรับการให้สิทธิพิเศษแก่คนบางกลุ่ม เช่น เหล่าขุนนาง เจ้าที่ดิน ให้อยู่บนรากฐานอันเดียวกันนั้นคือ ความเป็นปัจเจกชนที่มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน มาแล้ว และภายหลังที่รากฐานทางความคิดแบบปัจเจกชนนิยมได้ลงหลักปักฐานอย่างมั่นคงในประเทศเหล่านั้น เป้าหมายต่อไปย่อมจะต้องทำให้แนวคิดของตนกลายเป็นกรอบกติกาที่ใช้กันทั่วโลก ดังที่ Lazreg ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของปฏิญญาฯ 1948 นั้นสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ระดับ

ระดับแรกคือความต้องการข้ามผ่านพรมแดนของชาติและวัฒนธรรมเพื่อรวบรวมก่อตั้งประชาคมสากลแห่งมวลมนุษยชาติที่ซึ่งมีรัฐบาลอเมริกันเป็นผู้นำ

ระดับที่สองคือความต้องการป่าวประกาศ, ยืนยันอุดมการณ์ปัจเจกชนนิยม แก่ประเทศที่ไม่ได้อยู่ผูกพันเดียวกับตน, ประเทศที่ความหมายของคำว่าสิทธิยังคงมีลักษณะเป็นปฏิบัติกับชาติตะวันตก¹³

นอกจากนี้จากเจตนาของ J.F. Dulles รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีต่อ American Bar Association ในปี ค.ศ.1949 ที่ว่า " ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นก็คล้ายกับคำประกาศว่าด้วยสิทธิของมนุษย์ของฝรั่งเศส นั่นคือ ได้เป็นส่วนประกอบสำคัญของการต่อสู้อันยิ่งใหญ่เชิงอุดมการณ์ซึ่งกำลังเกิดขึ้นในระดับโลก เช่นนี้แล้วนางรูสเวลท์ (Eleanor Roosevelt) จึงได้ทำคุณประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะได้ทำการปกป้องสิ่งซึ่งเป็นอุดมคติของ

ปฏิญญาฯ D.J Ravindran, *Human Rights Praxis : a resource book for study action and reaction*, p.34.

¹² *Ibid.*, p.34.

¹³ Marnia Lazreg, "Human rights, state and ideology: An historical perspective," in *Human Rights: Cultural and Ideological perspectives*, p.34.

ชาวอเมริกัน" ¹⁴ ก็คงจะเป็นประจักษ์หลักฐานอันยืนยันถึงเป้าหมายและผลประโยชน์ที่แท้จริงของประเทศมหาอำนาจเสรีนิยมในเวทีสิทธิมนุษยชนได้เป็นอย่างดี

ฝ่ายสังคมนิยม (ฝั่งยุโรปเป็นสำคัญ) ยังได้โจมตีฝ่ายทุนนิยมในประเด็นสำคัญอีกหลายประการ เช่นว่า "หลักมนุษยธรรมที่ประเทศทุนนิยมทั้งหลายเอ่ยอ้างนั้นควรจะต้องคำนึงถึงด้วยว่าสัมพันธ์กับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมตัวเองบ้างหรือไม่ เป็นที่รู้กันอย่างชัดเจนว่าคำประกาศเกี่ยวกับสิทธิทั้งหลายนั้นเต็มไปด้วยความขัดแย้งระหว่างคำพูดที่ปรากฏในคำประกาศเกี่ยวกับสิทธิกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในความเป็นจริง" ¹⁵ กล่าวคือ ประเทศตะวันตกเหล่านั้นยังคงบังคับ กดขี่ ขูดรีดประเทศอาณานิคมของตน, ไม่ปลดปล่อยให้ประเทศเหล่านั้นมีอิสรภาพ ฝ่ายสังคมนิยมเห็นว่าปฏิญญาสากล จะมีความถูกต้อง เพียงตรง และมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ มีการรวมเอาบรรดาสิทธิบางประการที่ชาติตะวันตกปฏิเสธไม่ยอมรับเข้าไปด้วย เช่น สิทธิในการก่อการกบฏต่อต้านอำนาจอันไม่ชอบธรรมที่เข้ามากดขี่รุกราน (the right to rebel against oppressive authorities) สิทธิในการรวมตัวประท้วงซึ่งในแง่หนึ่งก็คือเสรีภาพในการรวมตัวทางการเมือง (the right to participate in street demonstrations as an aspect of the freedom of association) สิทธิของชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความจำเป็นปัจเจกชนไปมากกว่าการรวมกันเป็นกลุ่ม/สังคม (หรือในอีกนัยหนึ่งสิทธิของคนเหล่านั้นน่าจะมีลักษณะเป็นหมู่คณะ/หรือเป็นสิทธิของส่วนรวม (collective rights) มากกว่าจะแยกเป็นสิทธิของแต่ละคน) หรือแม้แต่สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองของประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมทั้งหลาย (the right to self- determination of colonial peoples) ¹⁶

นโยบายของประเทศคอมมิวนิสต์นั้นไม่ต่างจากประเทศทุนนิยมในแง่ที่ว่า ต้องการใช้พื้นที่ของปฏิญญาฯ หรือเวทีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน วิพากษ์วิจารณ์โจมตีฝ่ายตรงข้ามและโน้มน้ำหนักดันให้มีการบัญญัติสิทธิมนุษยชนในแบบฉบับของตนเข้าไปในปฏิญญา นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์กันว่าการเสนอให้มีการบัญญัติสิทธิในการกบฏ สิทธิของประเทศอาณานิคม หรือสิทธิของชนกลุ่มน้อยนั้นเป็นเพราะฝ่ายสังคมนิยมต้องการที่จะปลดปล่อยประเทศอาณานิคมเหล่านั้นออกจากปริมณฑลแห่งอำนาจของชาติตะวันตก และจะได้ทำการปลุกปั่น, โหมโฆษณาชวนเชื่อ หรือยกย้ายจัดการให้ประเทศอาณานิคมเหล่านั้นมาเป็นพวกเดียวกับตนในการต่อสู้กับฝ่ายทุนนิยม ¹⁷

¹⁴D.J Ravindran, *Human Rights praxis : a resource book for study action and reaction*, p.34-35.

¹⁵ibid., p.36.

¹⁶ibid., p.36.

¹⁷Adda B. Bozeman, "Understanding the Communist Threat" in *Human Rights and World order*, ed. Abdul Aziz Said (New York: Praeger Publishers,1978) p.147.

เป็นที่น่าเสียดายว่า ในเวทีของการร่างปฏิญญาฯ นั้นไม่ได้มีการระดมสรรพกำลังความรู้ความสามารถเพื่อเสาะหาวิธีการ/กลไกที่เป็นรูปธรรมเพื่อที่จะทำให้อุดมการณ์สิทธิมนุษยชนสามารถใช้งานได้ในทางปฏิบัติ แต่กลับเป็นการใช้อุดมการณ์สิทธิมนุษยชนไปเพื่อการแสวงหาอำนาจและการครองความเป็นใหญ่ แม้กระบวนการร่างปฏิญญาฯ 1948 จะสิ้นสุดลงด้วยการที่ประเทศสมาชิกต่างๆ ในนามของสหประชาชาติลงนามให้การยอมรับ คล้ายกับเป็นตราประทับความถูกต้องชอบธรรม แต่ยุทธศาสตร์ในการช่วงชิงอำนาจภายใต้การแข่งขันทางอุดมการณ์สิทธิมนุษยชนก็ยังคงดำเนินต่อไป ดังจะเห็นได้จากความจริงประการหนึ่งนั่นคือ ภายหลังจากที่ประเทศฝ่ายสังคมนิยมได้ผลักดันให้สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมแทรกตัวเข้าไปอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ได้สำเร็จแล้ว ยังคงมีความพยายามที่จะปิดกั้นไม่ให้สิทธิดังกล่าวมีสถานะที่เทียบเท่ากับสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่มีอยู่ก่อนหน้า รัฐบาลของประเทศตะวันตกมักจะเลือกผลิตนโยบายที่รองรับและสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการรวมตัวกันทางการเมือง รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติตามกระบวนการทางกฎหมายและสิทธิในการปกป้องตนเองจากการทารุณกรรมของรัฐ มากกว่าการจัดการจัดหาอาหารบริโภคที่พอเพียง ที่อยู่อาศัยหรือการดูแลสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงให้แก่ประชาชน ในขณะที่เดียวกันเมื่อกล่าวถึงการออกมาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน รัฐบาลส่วนมากมักนึกถึงการป้องกันการแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนโดยรัฐ มากกว่าจะกล่าวถึงหนทางในการลดระดับทุพโภชนาการ (การขาดแคลนอาหารหรือการบำรุงร่างกายที่เพียงพอ) การป้องกันโรคระบาดร้ายแรงหรือการลดจำนวนการเสียชีวิตของเด็กทารก¹⁸ และแม้ว่ารัฐบาลของประเทศตะวันตกบางประเทศอ้างว่าตนได้ให้ความเคารพและยับยั้งสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มที่ แต่ในความเป็นจริงการกระทำเหล่านั้นก็เป็นแค่เพียงการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อรื้อฟื้นความชอบธรรมของรัฐบาลอย่างไรก็ตามความต้องการการเป็นผู้นำที่ผูกขาดอำนาจนั้นยังไม่เคยเลือนหาย *

¹⁸David Beetham, "What future for Economic and Social Rights?," in *Politics and human rights*, ed. David Beetham (Oxford: Blackwell Publishers, 1995) p.41.

* กรณีที่ชัดเจนที่สุดคือ โครงการช่วยเหลือทางด้านอาหารแก่ประเทศกำลังพัฒนา ของสหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ซึ่งที่จริงแล้วเป็นเพียงความต้องการจะฟื้นฟูความเชื่อมั่นของรัฐบาล อันเกิดจากสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่หลังสงครามเวียดนาม แต่กลับถูกใช้เป็นเครื่องมือในการประกาศความมีมนุษยธรรมของรัฐบาลอเมริกา เงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งของโครงการดังกล่าวก็คือ ประเทศที่รับความช่วยเหลือนั้นจะต้องยอมรับว่าตนเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนในความหมายที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้กำหนดหรือให้คำนิยาม (recipients have been formally labeled as gross violators of human rights) Marnia Lazreg, "Human rights, state

4.3 ยุทธศาสตร์การแบ่งประเภทสิทธิมนุษยชน : สิทธิที่แท้และไม่แท้

การกล่าวโจมตีว่ากลไกในการนำเอาสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมไปปฏิบัตินั้นมีความยุ่งยาก ซับซ้อน ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการแจกจ่ายความช่วยเหลือ หรือก่อตั้งกองทุนสวัสดิการต่างๆ ให้แก่คนงาน ต่างกับสิทธิทางการเมืองซึ่งรัฐไม่ต้องรับผิดชอบหรือเสียค่าใช้จ่ายอันใดนอกเหนือไปจาก งดเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณต่อพลเมืองของตนเท่านั้นได้นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าควรจะต้องมีการแบ่งประเภทของสิทธิมนุษยชนออกจากกันอย่างเด็ดขาด เนื่องจากถ้ายังคงนำมารวมกันเช่นนี้ จะทำให้กลไกในการปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าข้อวิจารณ์ต่างๆ ที่มีต่อสถานภาพของสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมได้กลายเป็นการแก้ต่าง รวมถึงเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่สิทธิทางการเมืองและสิทธิของพลเมืองไปโดยปริยาย เนื้อหาต่อไปนี้จะเป็นการตรวจสอบเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของสิทธิมนุษยชน เพื่อแสดงให้เห็นว่า อำนาจที่มาในรูปของความรู้และความจริงนั้นได้เข้ามาจัดแจงสถานภาพและระดับความน่าเชื่อถือของสิทธิประเภทต่างๆ อย่างไรบ้าง

มอริส แครนสตัน (Maurice Cranston) ได้เขียนไว้ว่า แม้สิทธิมนุษยชนจะเป็นสิทธิในเชิงศีลธรรม แต่แตกต่างกับสิทธิในเชิงศีลธรรมอย่างอื่นตรงที่ มนุษย์สามารถครอบครองสิทธิมนุษยชนได้ตลอดเวลา และในทุกสถานการณ์ (Human rights are a form of moral rights, and they differ from other moral rights in being the rights of all people at all times and in all situations) และในการได้มาซึ่งสิทธิดังกล่าว มนุษย์ไม่ต้องครอบครองคุณสมบัติอื่นใดนอกจากการเป็นมนุษย์¹⁹ ข้อคิดเห็นของแครนสตันแสดงให้เห็นถึงจุดยืนที่ชัดเจนของนักคิดแนวเสรีนิยมที่เน้นย้ำว่าสิทธิของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ติดตัวมาโดยธรรมชาติและไม่สามารถพรากไอนได้ภายใต้เงื่อนไขใดก็ตาม และจากจุดยืนเช่นนี้แครนสตันก็ได้วิพากษ์วิจารณ์สิทธิทางเศรษฐกิจฯ ว่าไม่มีลักษณะของ "สิทธิมนุษยชนสากลที่แท้จริง"²⁰

and ideology: An historical perspective," in *Human Rights: Cultural and Ideological Perspectives*, ed. Youcef Bouandel, p.40. และ James R. Walczak, "New directions in U.S. Food Aid: Human rights and Economic Development," in *Global human Rights:Public Policies, Comparative Measures, and NGO Strategie*, ed. Ved P.Nanda (Boulder, Col: Westview Press,1981)

¹⁹ *The Philosophy of Human Rights*, ed. Morton E. Winston, p.126.

²⁰ Maurice Cranston, *What are Human Rights* (London: The Bodley Head,1973) p.66.

แครนสตันเห็นว่าสิทธิดั้งเดิมที่เรียกว่า สิทธิทางการเมืองและสิทธิของพลเมืองอันได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิต เสรีภาพ มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและได้รับการปฏิบัติตามกระบวนการทางกฎหมาย นั้นนับว่าเป็นสิทธิมนุษยชนที่แท้ โดยถือตามเกณฑ์ที่ว่า มีความเป็นสากล สามารถปฏิบัติได้จริง เพราะมีกฎหมายรองรับ นอกจากนี้เนื้อหาของสิทธิยังกล่าวถึงเรื่องที่เป็นอยู่อย่างยั่งยืนหรือมีความ สำคัญสูงสุด (universal, paramount importance and practical) ส่วนสิทธิทางเศรษฐกิจและ สังคมถูกบัญญัติขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์เชิงตรรกที่ต่างออกไป (different logical category) จึงไม่อาจ นับว่าเป็นสิทธิประเภทเดียวกันได้

แครนสตันกล่าวว่า สิทธิทางเศรษฐกิจฯ นั้นยังไม่สามารถเปลี่ยนสภาพให้อยู่ในรูปของ สิทธิที่ได้รับการรองรับโดยกฎหมาย (positive rights) ทั้งนี้เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในเรื่องหน้าที่ของ ผู้ที่จะรับผิดชอบเมื่อมีการอ้างสิทธิทางเศรษฐกิจฯ ขึ้น แครนสตันชี้ว่าการกำหนดหน้าที่ให้แก่ผู้ที่ไม่มี ศักยภาพในการปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องที่ไร้ประโยชน์ (vain and idle) อย่างเช่น การเรียกร้องให้รัฐจ่าย ค่าตอบแทนแก่คนงานในวันหยุด หรือเรียกร้องให้มีการประกันการว่างงาน ย่อมไม่มีทางเกิดขึ้นได้ เลย ในประเทศที่ยังไม่มีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมและยังขาดแคลนทรัพยากรทางด้านเงินทุน เช่น ประเทศในแถบเอเชีย แอฟริกา หรืออเมริกาใต้ ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิทางการเมืองฯ ซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายอย่างชัดเจน และไม่มีการเรียกร้องให้รัฐกระทำการใดมากไปกว่า ยับยั้ง ระวังการใช้อำนาจเกินขอบเขตซึ่งอาจจะไปกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ก็อาจ กล่าวได้ว่าผู้คนทั่วโลกนั้นสามารถเข้าถึงหรือมีโอกาสได้รับประโยชน์จากสิทธิของพลเมืองมากกว่า สิทธิทางเศรษฐกิจฯ อย่างเห็นได้ชัด

และจากการเรียกร้องให้มีการจ่ายค่าตอบแทนในวันหยุดนี้ ทำให้แครนสตันกล่าวต่อไปว่า สิทธิทางเศรษฐกิจฯ จำกัดผลประโยชน์ที่ได้อยู่เพียงแค่วงกลมของผู้ใช้แรงงาน เฉพาะคนที่อยู่ในชนชั้น ดังกล่าวเท่านั้นที่จะได้รับสิทธิพิเศษอันนี้ แต่เมื่อคำนึงว่าไม่ใช่ทุกคนที่ต้องเป็นลูกจ้างหรือเป็นคน งาน ก็จะพบว่าสิทธิทางเศรษฐกิจฯ ไม่ได้มีลักษณะสากล กล่าวคือ ไม่ครอบคลุมคนทุกชนชั้น ทุกชาติ ศาสนา เหมือนกับสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง²¹ นอกจากนี้ แครนสตันยังได้กล่าวโจมตี สิทธิทางเศรษฐกิจฯ ว่า ไม่มีความสำคัญหรือจำเป็นเท่าใด โดยเขาได้ยกตัวอย่างว่า "มันอาจจะ เป็นหน้าที่ของฉันทที่จะต้องช่วยเด็กที่กำลังจมน้ำ ถ้าหากว่าฉันอยู่ตรงนั้น ณ เวลานั้น แต่มันไม่ใช่หน้าที่ ของฉันทที่จะให้ของขวัญวันคริสต์มาสแก่เด็กๆที่เป็นเพื่อนบ้าน" และ "เป็นที่รู้กันดีว่า รถดับเพลิง และรถพยาบาลนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่การจัดงานออกร้านหรือสวนสนุก รวมทั้งการ ตั้งแคมป์ในวันหยุดไม่ใช่ " โดยนัยนี้แครนสตันย่อมต้องการจะสะท้อนให้เห็นว่า สิทธิทางเศรษฐกิจ

²¹ *ibid.*, p.67.

เป็นเพียงความต้องการเรียกร้องในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็น เมื่อเทียบกับสิทธิในการมีชีวิตอยู่ (right to life)

หากพิจารณาเนื้อหาทั้งหมดของสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม อาจพบว่าแก่นสตันนั้น เลือกวเคราะห์เพียงบางส่วน จากมุมมองแคบๆเพียงมุมมองเดียว เพียงเพื่อที่กกดสิทธิทางเศรษฐกิจ นั้นให้มีสถานะด้อยลงและไร้คุณค่า และเทียบกับไม่ได้กับสิทธิที่เอาให้การสนับสนุน แท้จริงแล้ว สิทธิทางเศรษฐกิจไม่ได้มีเพียงแค่ การเรียกร้องค่าตอบแทนในวันหยุด หรือการหวังได้รับสวัสดิการ จากรัฐโดยไม่ลงมือกระทำใดๆ ด้วยตัวเอง แรงงานส่วนใหญ่ไม่ว่าในภาคเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมมักจะรวมตัวกันเพราะต้องการจะได้รับโอกาสที่เป็นธรรมเพื่อทำการผลิต เช่น ชาวไร่ชาวนาเรียกร้องสิทธิในการเข้าถึงที่ดินทำกิน หรือคนงานในโรงงานเรียกร้องค่าจ้างที่เป็นธรรมเมื่อถูกเอารัดเอาเปรียบ ถ้าหากว่าการมีชีวิตอยู่ในฐานะมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีคือสิทธิที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดแล้ว การได้รับอาหารที่พอเพียง การมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง ได้อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดี ได้รับการศึกษาหรือโอกาสในการประกอบอาชีพนั้น ก็น่าจะสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะมนุษย์ไม่ได้ต้องการเพียงแค่ว่าดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่ยังต้องการมาตรฐานที่ดีระดับหนึ่งให้แก่ชีวิตของตนด้วย ทั้งนี้ทรัพยากรที่รัฐจะต้องจัดสรรมาให้แก่ภารกิจดังกล่าว คงไม่ได้มากมายเกินไป เมื่อประมวลว่ารัฐหลายรัฐยังคงมี งบประมาณเหลือเฟือให้แก่กิจการด้านกองทัพทั้งที่ที่ไม่มีภัยสงคราม หรืองบประมาณเกี่ยวกับการค้นคว้าทดลองด้านอาวุธศักยภาพสูงถึงขั้นทำลายล้างโลก ในบางประเทศ สิทธิในการได้รับอาหารที่เพียงพอ นั้น ก็ไม่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรใดๆ เพียงแค่ รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบายบางประการ เช่น ไม่ส่งเสริมให้ปลูกพืชเพื่อขายหรือเพื่อการพาณิชย์ เพื่อให้ชาวไร่ชาวนาหลงเหลือผลผลิตสำหรับบริโภคเองบ้าง * หรือสำหรับการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ไม่ใช่ต้องมอบผลผลิตทั้งหมดให้แก่บริษัทเอกชนที่ขอชดใช้หนี้สินที่ไม่มีวันจบสิ้น ในประเทศไทยเอง ปัญหาเรื่องการทำการเกษตรแบบพันธะสัญญา (contract farming) ก็เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาความยากจนและช่องว่างของรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม

* ตัวอย่างนี้มาจากงานของ Shue ซึ่ง Donnelly ได้หยิบมาอ้างอิง: Shue uses the example of government development programs that have encouraged producing cash crops for export rather than traditional food crops for local consumption. In such cases, the right to food would have been better realized if the government had done "nothing more" than refrain from interfering with agricultural incentives. Jack Donnelly, *Universal human rights in theory and practice* (1989) p.33.

ส่วนเรื่องความไม่เป็นสากลของสิทธิทางเศรษฐกิจนั้นไม่อาจถือว่าเป็นเหตุผลที่ดีเพียงพอในการปฏิเสธสิทธิทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่เพียงเพราะว่าสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมืองเองก็ยังไม่สามารถรองคุณสมบัติดังกล่าวได้ครบถ้วนเท่านั้น (เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง ยังต้องมีการกำหนดอายุ คุณลักษณะของผู้เลือกตั้ง) แต่เป็นเพราะความผิดพลาด หรือมายาคติเกี่ยวกับ "ความเป็นสากล" นั้นเองต่างหาก จากการศึกษาที่ผ่านมาเราได้ทราบแล้วว่า การพยายามทำให้สิทธิมนุษยชนเป็นบรรทัดฐานสากลนั้นเป็นเพียงยุทธศาสตร์อันหนึ่งในการครอบครองผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจ หากพิจารณาเงื่อนไขความหมายสิทธิ หรือ สังคมที่สิทธิก่อกำเนิดขึ้น จะเห็นว่าสังคมแต่ละแห่งนั้นประกอบด้วยระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แตกต่างกัน ดังนั้นการนิยามและทำความเข้าใจความหมายของสิทธิย่อมไม่เหมือนกัน สิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมืองก่อกำเนิดขึ้นจากรากฐานทางวัฒนธรรมความคิดแบบตะวันตกย่อมส่งเสริม สนับสนุน และเข้ากันได้ดี กับระบบการปกครอง รวมถึงระบบเศรษฐกิจในสังคมตะวันตก ในทางกลับกันอาจจะขัดแย้ง, ไม่ลงรอยหรือไม่รับกับวิถีปฏิบัติในสังคมตะวันออก หรือในสังคมอื่นๆ ดังเช่น สังคมของชาวมุสลิม การมองหาคู่ร่วมบางประการในความเป็นมนุษย์แม้จะกระทำได้ แต่ท้ายที่สุดแล้วเมื่อนำไปปฏิบัติจริงกลับต้องอาศัยกลไกของแต่ละท้องถิ่น ในการผลักดันให้เกิดประสิทธิผล มิเช่นนั้นอาจไม่ได้ก่อให้เกิดอำนาจหรือสิทธิประโยชน์ใดๆจากการกล่าวอ้างถึงคุณสมบัตินี้เหล่านั้น สิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักก็คือระเบียบกฎเกณฑ์ที่ถักทอสังคมทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกันนั้นไม่ได้มีเพียงแค่กฎเกณฑ์เดียว ดังเช่น การคำนึงถึงคุณค่าสูงสุดของมนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคลหรือ สิทธิตามกฎหมายเท่านั้น ถ้าหากมนุษย์ยังต้องสัมพันธ์กับธรรมชาติ พลังงานและทรัพยากรอื่นๆอีกมากมาย การกำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือนัยหนึ่งก็คือการกำหนดสิทธิก็คงจะไม่สามารถจำกัดอยู่เพียงแค่ข้อตกลงระหว่างมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น หลายสังคมในโลกนี้ยังคงยึดถือว่ามนุษย์เป็นเพียงแค่ส่วนประกอบเล็กๆส่วนหนึ่งของระเบียบสังคมทั้งหมดที่ไม่อาจอ้างอำนาจใดๆ นอกเสียจากปฏิบัติตนตามหน้าที่และปล่อยส่วนที่เหลือให้เป็นไปตามครรลองของธรรมชาติ ดังนั้น การพยายามจะทำให้ความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางของสรรพสิ่งเป็นหลักการสากลสูงสุดจึงไม่ต่างอะไรกับความต้องการผูกขาด/รวมศูนย์อำนาจของเหล่าเผด็จการในยุคปัจจุบันเท่านั้น

ทุกวันนี้ความเชื่อที่ว่า การนำเอาสิทธิทางเศรษฐกิจมาปฏิบัติจะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองไม่ใช่ความคิดที่ได้รับการยอมรับอีกต่อไป* ในความแตกต่างกัน

* ความคิดดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์รัสเซียขยายอิทธิพลครอบคลุมทุกส่วนของสังคมโซเวียต การปิดกั้นข่าวสารความรู้ ยับยั้งทำลายการรวมกลุ่มต่างๆทางการเมือง รวมถึงจับกุมผู้วิพากษ์วิจารณ์การบริหารปกครองในระบบสังคมนิยมเกิดขึ้นทั่วไปภายใต้ข้ออ้างที่ว่าเพื่อเป็นการรักษาอุดมการณ์แห่งรัฐสังคมนิยม ความมั่นคงและความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ

อย่างสุดซึ้งทางอุดมการณ์ อาจใช้กฎเกณฑ์หนึ่งในการยุติข้อถกเถียงเกี่ยวกับสิทธินั้นคือ “ไม่มีเหตุผลที่ดีอันใดสำหรับผู้ที่น่าถือหรือเชื่อมั่นในแนวคิดอีกอันหนึ่งจะทำการปฏิเสธ” นัยของการบัญญัติ (ในปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948) ที่ว่า สิทธิประเภทต่าง ๆ นั้นไม่อาจแบ่งแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาดก็อาจเป็นเช่นนี้ และถ้าหากทำลายกรอบเรื่องประเภทของสิทธิที่เคยมีมา ที่เคยเป็นพรมแดนสมมติอันแบ่งกันสิทธิออกจากกันแล้วก็จะพบว่า สิทธิทั้งสอง ประเภทมีจุดร่วมที่เชื่อมโยงถึงกันได้ เช่น สิทธิในทรัพย์สินอาจถือว่าเป็นสิทธิทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง สิทธิโอกาสในการได้งานทำหรือเข้าถึงปัจจัยการผลิตก็คล้ายกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง สิทธิในการได้รับการศึกษาก็มีความใกล้เคียงกับ สิทธิในการพูดหรือแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้หากมุมมองในระดับที่เล็งผลเลิศ สิทธิทางเศรษฐกิจและสิทธิทางการเมืองต่างสนับสนุนและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ลองพิจารณาว่า ในความเป็นจริงนั้นสิทธิทางเศรษฐกิจไม่อาจปฏิบัติได้ ถ้าหากประชาชนไม่ได้รับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับนโยบายทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับการได้รับโอกาสทางการศึกษาย่อมเป็นรากฐานที่ดีในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นอกจากนี้ความพยายามที่จะละลายขีดขั้นของสิทธิเพื่ออยู่เหนือภาพลวงตา มายาคติหรือวาทกรรมแบบเดิมๆ แล้ว การพิจารณาแยกส่วนเป็นกรณีๆ ไปนั้นก็น่าจะก่อให้เกิดมุมมองใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาอันเกี่ยวข้องกับ การไม่ได้รับสิทธิทางเศรษฐกิจ

การใช้กรณีศึกษาจากพื้นที่จริงกำลังเป็นแนวทางการดำเนินการที่ได้รับความสนใจและมีแนวโน้มว่าจะประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะต่อการสร้างสำนักแห่งการต่อสู้ของมวลชนในระดับล่าง เช่น มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนระหว่างนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนกับชาวบ้านในพื้นที่เป้าหมาย โดยพยายามถกเถียงกันถึงสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขโดยไม่ใช้การอ้างสถาบันหรือกลไกที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่(เช่น ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกติการะหว่างประเทศฉบับต่างๆ)²² การลงไปทำกิจกรรมและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจะทำให้เข้าใจสถานะของแต่ละสังคมที่แตกต่างกันออกไปว่ามีผลอย่างไรต่อสภาพปัญหาของสิทธิมนุษยชน เช่น ในสังคมเกษตรกรรมที่ยังคงล้าหลังในด้านเทคโนโลยีการผลิต ชาวบ้านอาจไม่เข้าใจว่าการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิว่ามีผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนได้และเลือกที่จะยอมจำนนต่อชะตากรรม ดังนั้นย่อมจะทำให้เกิดการขยายรากฐานความรู้/กลไกในภาคปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้กว้างขวางหลากหลายโดยอาจไม่ได้เริ่มหรือตั้งต้นที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกต่อไป แต่ในฐานะส่วนหนึ่งของปัญหาความยากจน หรือการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนโยบายของรัฐ ใน

²² ดู D.J. Ravindran, *Economic Social and Cultural Rights Concepts and Tools*

บทต่อไปว่าด้วยสิทธิของกลุ่มจะเผยให้เห็นว่า ชาวบ้านหรือคนในระดับล่างที่ไม่สามารถเข้าถึงอำนาจของรัฐที่เป็นทางการ ได้ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องทรัพยากรอันมีค่าต่อวิถีการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางภูมิปัญญา กรณีดังกล่าวมีนัยสำคัญตรงที่สำนึกและความรู้ในเรื่องสิทธินั้นเกิดจากการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน อัตลักษณ์ที่ว่าก็คือของวาทกรรมหรืออำนาจแต่เป็น พลังความรู้ที่พยายามปลดปล่อยตัวเองออกจากการกดทับของความรู้หรือความจริงที่เถลิงอำนาจอยู่ก่อน ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อครองความเป็นเจ้าอย่างเช่นวาทกรรมเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของสิทธิมนุษยชนดังที่ได้นำเสนอไปแล้ว